

LAIA COMA QUINTANA □ Sveučilište u Barceloni (Universitat de Barcelona)

1. Barcelona, edukacijski grad

Barcelona, najmoderniji i najkozmpolitskiji katalonski grad, prvi se suočio s jednim od najvažnijih obrazovnih izazova 21. stoljeća: otvaranjem vrata obrazovanju, a time i procesu podučavanja i učenja unutar cijele zajednice.

Posljednjih smo desetljeća svjedoci rastuće želje da se Barcelona izgradi, prepoznata i vidi kao važan obrazovni činitelj za, i radi, svojih građana. Udaljavamo se od ideje da su škola i obitelj jedini i najvažniji kada je riječ o odgovornosti za obrazovanje mladih građana. Danas obrazovanje podrazumijeva proces cjeloživotnog učenja i razvoja, kako za mlade, tako i za one starije, u kojemu sudjeluju novi edukacijski akteri koji do sada nisu bili prepoznati kao takvi i koji formiraju novi obrazovni "sustav" kao što su: gradske uprave, udruženja, tvrtke te ostali kolektivi i gradske institucije.

Taj novi način poimanja i objašnjavanja obrazovanja očituje se u konceptu edukacijskog grada¹ koji se pojavio kao sastavni dio formalnoga, neformalnog i informalnog obrazovanja što se stvara u gradu, te kao dio različitih područja i aktera. Time se rodio važan obrazovni izazov za Barcelonu, koja je edukaciji otvorila novu dimenziju koja zahtijeva zajednički rad i angažman javne politike, društvene prakse i svih građana.

Barcelona, kolijevka ideje o edukacijskom gradu, uspješno provodi dobre obrazovne prakse te je model edukacijskog grada za sve one koji žele da njihov grad postane pravi i angažirani edukacijski grad.

2. Tko obrazuje u Barceloni

Barcelona, koja nosi biljeg edukacijskoga grada, smatra se danas obrazovnim prostorom koji nudi širok spektar mogućnosti za obrazovanje svih građana uz pomoć različitih čimbenika: školskih, društvenih, kulturnih, ekonomskih i političkih. Nadalje, svakim je danom sve veći broj institucija, tvrtki i gradskih organizacija koje sudjeluju u tome i nastoje da Barcelona postane pravi edukacijski grad.

Kako bi se shvatio utjecaj što ga je koncept edukacijskoga grada imao na sastav i zadaće različitih obrazovnih (gradskih) službi u Barceloni potrebno se vratiti u 1986. g., kada je obilježeno jedno desetljeće demokratskog

upravljanja gradom. Upravo se tijekom tih godina vodila borba da se pedagoško djelovanje koje se razvijalo tijekom upravljanja gradom u doba Republike (1931. - 1939.), kao i djelovanje Gradskog instituta *Artur Martorell*, ponovno uvede i prilagodi društveno-obrazovnoj stvarnosti. Promjene u novostvorenome demokratskom društvu Barcelone podrazumijevale su i potrebu da se provede temeljita preobrazba djelovanja gradskih vlasti i stoga su se počeli ulagati veliki napor i razvoj javne gradske politike koja će obuhvatiti podučavanje i obrazovanje građana.

Jedan od prvih znakova spomenutih nastojanja bilo je osnivanje Vijeća za pedagošku koordinaciju Barcelone² (CCP), čije je osnivanje potaknuo Gradski institut za obrazovanje Barcelone između 1988. – 1989. godine. To vijeće okuplja sve gradske institute i službe, ali i ostale javne institucije, konzorcije, nevladine udruge, pokrovitelje i privatne tvrtke koje u školama nude obrazovne aktivnosti. Sukladno tome, kako bi organizirao i usmjerio edukacijski dijalog između grada i škole, CCP povezuje mrežu škola i institucija koje svjesno preuzimaju obvezu obrazovanja u gradu.

*Edukacijski projekt grada Barcelone*³ (PEC) drugi je instrument, također osmišljen s ciljem da Barcelona postane edukacijski grad. PEC je nastao 1990. kao upravni obrazovni instrument izgrađen i utemeljen na tri osnovna načela: uključenosti građana, strateškom planiranju i društvenoj odgovornosti u različitim aspektima obrazovanja (formalnog, neformalnog i informalnog). Unutar PEC okvira različiti se društveni akteri koji u njemu sudjeluju osjećaju, i priznati su, kao pravi edukacijski akteri koji zajednički djeluju kako bi odgovorili na silne obrazovne izazove u Barceloni. Riječ je o projektu koji nedvojbeno odražava ulogu koju Barcelona ima kao edukacijski grad.

2.1. Zajedničko obrazovanje i učenje: *Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme*⁴

Već deset godina Barcelona razvija niz programa i akcija unutar *Edukacijskog projekta grada*. Program *Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme*, koji je osmislio Institut za obrazovanje Barcelone⁵ evidentan je primjer onoga što definiramo kao zajedničku gradsku akciju unutar djelovanja edukacijskih gradova. Projekt je nastao s ciljem da se suočimo s individualizmom, izolacijom, a često i

Barcelona, najmoderniji i najkozmpolitskiji katalonski grad, prvi se suočio s jednim od najvažnijih obrazovnih izazova 21. stoljeća: otvaranjem vrata obrazovanju, a time i procesu podučavanja i učenja unutar cijele zajednice.

1 Koncept koji je nastao u povodu I. međunarodnog kongresa edukacijskih gradova (Barcelona, 1990.)

2 Za dodatne informacije vidjeti: http://www.bcn.es/imeb/ccp/cast/que_es.html

3 Za dodatne informacije vidjeti: Tehnički ured Edukacijskog projekta grada Barcelone; http://w3.bcn.es/V45/Home/V45HomeLinkPI/0,3698,60797962_60807355_2,00.html

4 Za dodatne informacije vidjeti: http://w3.bcn.es/XMLServis/XMLHomeLinkPI/0,4022,294047535_295272657_2,00.html; odgovorna osoba: Marleny Colmenares González, voditeljica Akcijskog programa za područno obrazovanje i novo građanstvo, Institut za obrazovanje Barcelone (mcolmenares@bcn.cat)

5 *Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme* naziv je programa koji zajedno promiču Ured za korištenje vremena, Institut za obrazovanje, gradske općine i zaklada *Jaume Bofill*.

Već deset godina Barcelona razvija niz programa i akcija unutar *Edukacijskog projekta grada*. Program *Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme*, koji je osmislio Institut za obrazovanje Barcelone evidentan je primjer onoga što definiramo kao zajedničku gradsku akciju unutar djelovanja edukacijskih gradova. Projekt je nastao s ciljem da se suočimo s individualizmom, izolacijom, a često i samoćom, koji su obilježja globalizacije i koji su zavladaali društvima velikih modernih gradova.

sl.1. Jedna od aktivnosti programa *Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme*
 Autor fotografije: Laia Coma Quintana,
 Fondo Programa Temps de barri, temps educatiu compartit

samoćom, koji su obilježja globalizacije i koji su zavladaali društvima velikih modernih gradova. Postavljeni je cilj bio zaustaviti ove tendencije projektom koji podrazumijeva ljubazniji, bliži i ljudskiji suživot predočen putem vrijednosti suživota u četvrti i u kojemu aktivno i angažirano sudjeluje široka mreža edukacijskih i društvenih aktera koji djeluju za dobrobit gradskog obrazovanja.

Odgovor na temeljnu potrebu

Program *Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme* nastao je 2005. godine, kao posljedica uočene potrebe za prostorima u kojima bi se ostvarivala interakcija i nudio širok spektar zabavnih i izvanškolskih aktivnosti za djecu i mlade (u dobi od 3 do 16 godina) u Barceloni. Istodobno je uočena i potreba unutar obitelji da se radno vrijeme roditelja uskladi sa školskim rasporedom. Zbog svega navedenoga uloženi su napor da se osmisli program koji će se baviti obrazovanjem izvan škole i koji će nuditi široku ponudu kvalitetnih i raznolikih obrazovnih izvanškolskih aktivnosti. U središtu djelovanja toga programa bile su gradske četvrti u kojima se u slobodno vrijeme razvijaju i promiču određene obrazovne aktivnosti, koje pogoduju usklađivanju vremena unutar obitelji prilagođenoga stvar-

nosti i obiteljskim potrebama, odnosno njihovim mogućnostima i manjkavostima.

Definiranje ostvarivih ciljeva

Program *Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme* ne sadržava ciljeve koje je teško postići, već ostvarive ciljeve, čime se jamči njihova maksimalna provedba. Među tako postavljenim ciljevima ističe se temeljni cilj da se izvanškolsko vrijeme djece uskladi s radnim vremenom roditelja te da to vrijeme istodobno bude obrazovno i kreativno. Drugi, između nekoliko osnovnih ciljeva zbog kojih je taj program poseban odnosi se na ostvarivanje maksimalne suradnje i uključenosti različitih tvrtki, obrazovnih ustanova i centara koji zajedničkim djelovanjem postaju nezaobilazni obrazovni agensi u četvrti.

Važnost precizne metodologije

Program *Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme* temelji se na preciznoj metodologiji istraživanja sudjelovanja (participacije) koja osigurava uključenost i društvenu odgovornost s obzirom da je riječ o djelovanju koje je rezultat zajedničkih napora od početka do kraja. Surad-

sl.2. Jedna od aktivnosti programa *Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme*
 Autor fotografije: Laia Coma Quintana,
 Fondo Programa Temps de barri, temps educatiu compartit

nja, međuovisnost, proaktivnost, perspektiva, pluralitet i integritet osnovna su načela kojima se vodi taj program.

Na metodološkoj razini, program se u svakoj gradskoj četvrti provodi u različitim, uzastopnim fazama:

- *postavljanje dijagnoze vezano za obrazovne i društvene aktere*; o obrazovnoj realnosti u slobodno vrijeme i korištenju zajedničkih prostora,
- *postavljanje dijagnoze vezano uz djecu, mlade i obitelji*; savjetovanje o društvenoj i obrazovnoj upotrebi vremena i zajedničkih prostora,
- *proces sudjelovanja*; izrada prijedloga intervencija na temelju izvještaja dobivenoga iz prve dvije faze,
- *akcijski plan*; planiranje usuglašenih prijedloga i njihova provedba,
- *vrednovanje*; vrednuju se sve faze i njihov utjecaj.

Akcijski plan: aktivnosti koje promiče program

Aktivnosti i akcije koje opisani program razvija u gradskim četvrtima Barcelone mnogobrojne su i raznolike. Općenito aktivnosti koje se provode mogu se sažeto podijeliti na sljedeće:

- *Vodič po aktivnostima i sadržajima*: obuhvaća izvanškolske aktivnosti koje se nude u pojedinoj četvrti. Ponuda je dostupna svoj djeci i mladima, bilo da su povezani sa školom ili udruženjem koje ih nude ili ne.
- *Otvaranje školskih igrališta sa stručnim animatorima*: omogućuje da školska igrališta tijekom vikenda i praznika postanu javno dostupni prostori za obitelji, djecu i mlade. Najveći dio ponude na igralištima čine sportske aktivnosti

(90%). Trenutačno je 30 školskih igrališta otvoreno za javnost, a predviđa se da će ih do kraja 2011. biti 50.

□ *Sportske aktivnosti i aktivnosti izražavanja usmjerene obiteljima*: zajednički ih organiziraju obrazovni i društveni akteri pojedine četvrti s ciljem promicanja interakcije djece i odraslih te među obiteljima. U školskoj godini 2008./2009. održane su 63 aktivnosti u kojima je sudjelovalo 13 625 ljudi.

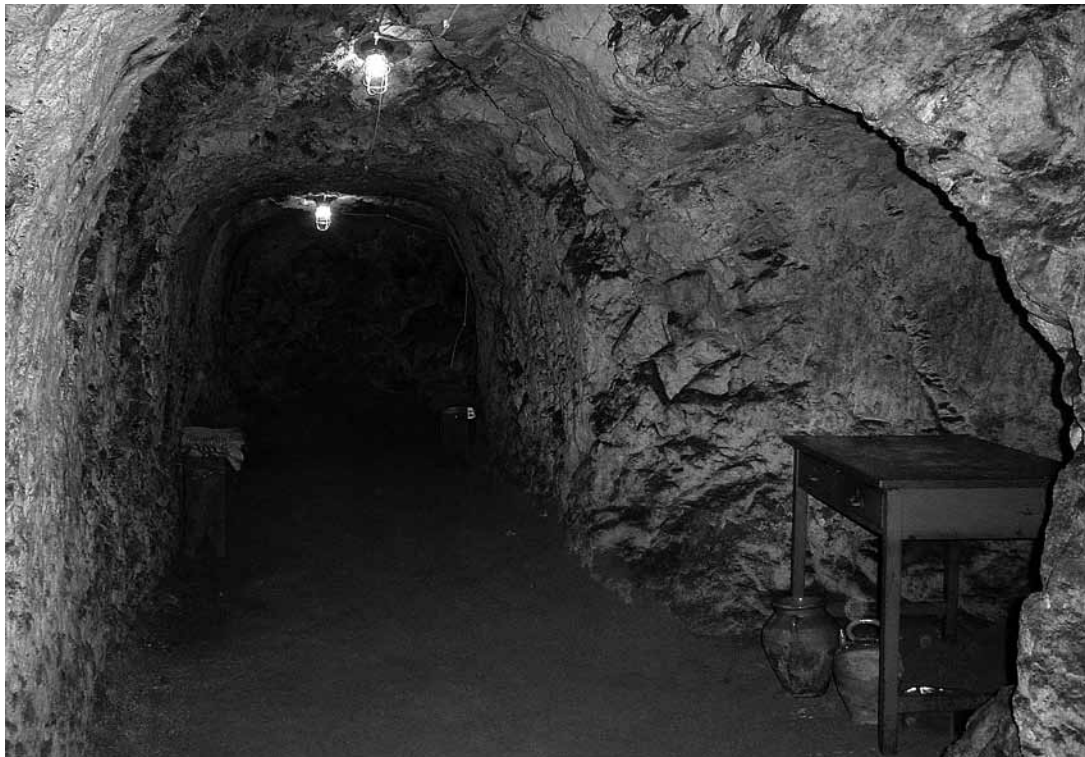
Program *Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme* uveden je 2005. g. u osam gradskih četvrti smještenih u različitim područjima grada Barcelone. Tri godine poslije u program se uključilo još 11 gradskih četvrti. Trenutačno se provodi proces proširenja s ciljem da 2011. godine 44 gradske četvrti, od ukupno njih 73 koliko ih postoji u Barceloni, bude uključeno u program.

3. Što educira Barcelona?

Kao što smo već i naveli, Barcelona se prometrnula u novu pozornicu obrazovnih rituala i svaki dio grada sudjeluje u tom edukacijskom obredu. Barcelona ne obrazuje samo putem škola, obitelji i radnog mjesta, već i uz pomoć svakodnevnih aktivnosti kao što su čišćenje, gradski prijevoz, održavanje parkova, zdravstvo, slobodno vrijeme i svega ostaloga što podrazumijeva jedan suvremeni grad te pridonosi i zajedničkom cilju da se obrazovanjem stvori educirano i angažirano građanstvo. Drugim riječima grad Barcelonu možemo smatrati jednom vrstom velike, iznimno raznolike i uvijek živahne učionice u kojoj sve educira, svaki prostor i svaki kutak grada.

Program Vrijeme u četvrti, zajedničko obrazovno vrijeme uveden je 2005. g. u osam gradskih četvrti smještenih u različitim područjima grada Barcelone. Tri godine poslije u program se uključilo još 11 gradskih četvrti. Trenutačno se provodi proces proširenja s ciljem da 2011. godine 44 gradske četvrti, od ukupno njih 73 koliko ih postoji u Barceloni, bude uključeno u program.

sl.3. Protuavionsko sklonište u mjestu Garriga - detalj
 Autor fotografije: Laia Coma Quintana, Grupo de investigacion DIDPATRI

Kao primjer navedenog za Barcelonu možemo reći da:

- Trgovi i ulice toga grada obrazuju uz pomoć igara jer pozivaju na poštovanje pravila; uz pomoć stabala koja pozivaju na poznavanje okoliša i na poštovanje prirode; obrazuju i uvođenjem zdravih navika, počevši od biciklizma pa do pješačenja.
- Baština koju posjeduje grad još je jedan temeljni instrument za podučavanje o vrijednostima, identitetu i građanskom ponosu. Pri tome su muzeji partneri škola u obrazovanju građana. Kada osmislimo neku rutu na otvorenom ili obilazak grada, ujedno stvaramo edukacijski alat koji je na raspolaganju građanima.
- Grad obrazuje uz pomoć sporta pridonoseći harmoničnom razvoju osoba, pružajući uzore i nove izazove koje treba svladati u zdravoj konkurenciji.
- Grad educira i svaki put kada ustraje na stvaranju navika održive potrošnje ili potrebe recikliranja i svih drugih navika određenih promišljanjima o klimatskim promjenama.
- Grad educira i kada dopušta da građani upotrijebe svoj kreativni duh, da razmišljaju i sudjeluju. Sve aktivnosti usmjerene na slobodno sudjelovanje zapravo su obrazovne aktivnosti.
- Svaki put kada grad pomogne da različite osobe poštuju međusobne razlike, gradi se obrazovan grad.
- Kada bilo koja institucija pokušava otvoriti i svim svojim građanima pokazati kako iskoristiti svaki dio grada, svaki objekt, svaki element itd., tada ta institucija sudjeluje u projektu edukacijskog grada.

Iz svega toga očito je da su brojne aktivnosti usmjerene na stvaranje edukacijskog grada i da se često neke razvijaju i nesvjesno. Ipak, mnoge su aktivnosti koje grad

razvija svjesno osmišljene i upravo one izgrađuju i jačaju stupove potrebne za stvaranje kvalitetnoga edukacijskog grada.

3.1. Baština gradova kao edukacijski resurs

Ideji o obrazovnom gradu koja je dosada opisana treba dodati i poimanje grada kao jednog od najvažnijih posjednika baštine koja se može iskoristiti kao obrazovno sredstvo namijenjeno razvoju i jačanju kvalitetnoga građanstva.

Baština, bilo da je riječ o povijesnoj, kulturnoj, umjetničkoj, nematerijalnoj ili bilo kojoj drugoj pojavljuje se pred nama kao preživjeli ostatak prošlosti koju identificiramo kao takvu i kojoj dodjeljujemo vrijednost. Baština je vidljivi dio prošlosti, naše prošlosti. I upravo se njenom interpretacijom mogu stvoriti nova znanja i pokrenuti mudrost, vrijednosti, ideje...osim što se serviraju informacije.⁶ Sukladno tome baština ima veliki odgojni i obrazovni potencijal; promatranje, vrednovanje i proučavanje baštine pridonosi povećanju znanja građana, poznavanju vlastitog društva i onih drugih što je očito pozitivno jer pomaže stvaranju kvalitetnoga građanstva.

Na tom tragu navest ćemo jedan stvarni primjer kako materijalna baština jednoga grada - u ovom slučaju nije riječ o Barceloni, već o jednom drugom katalonskom gradu - može postati izvrsno obrazovno sredstvo.

3.2. Educirati i učiti uz pomoć materijalne baštine: ostaci iz doba španjolskoga Građanskog rata

Posljednjih je godina istraživačka skupina DIDPATRI Sveučilišta u Barceloni⁷ pokrenula različite muzeološke, muzeografske i edukacijske projekte vezane uz mjesta

6 Matozzi, Ivo. *La didattica dei beni culturali: alla ricerca di una definizione*, u: *Il museo come laboratorio per la scuola*, Terza Giornata Regionale di Studio sulla Didattica Museale, Padova: Accademia Galileiana, str. 21.

7 Istraživačka skupina DIDPATRI - Didaktika baštine je skupina (osnovana sukladno uredbi Katalonskog parlamenta, dokument SGR 2005 00621) koja djeluje pri Fakultetu za obrazovanje nastavnika Sveučilišta u Barceloni. Za dodatne informacije vidjeti: <http://www.didpatri.info/>

sl.4. Interpretacija na aerodromu Rosanes
– detalj

Autor fotografije: Laia Coma Quintana,
Grupo de investigacion DIDPATRI

iz doba španjolskog Građanskog rata u Kataloniji. U nastavku se opisuje muzealizacija protuavionskog skloništa Garriga (pokrajina Vallès Oriental) i muzealizacija na otvorenome aerodromu u Rosanesu između mjesta Garriga, L'Ametlla del Vallès i Les Franqueses del Vallès (pokrajina Vallès Oriental).

U oba primjera pokrenute su i zanimljive inicijative o edukacijskim aktivnostima kako bi se najmlađima približio taj dio povijesti i očuvana baština.⁸

Važno je napomenuti da se navedenim aktivnostima, muzealizacijom i popularizacijom spomenutih dvaju mjesta vezanih za jednu ratnu epizodu, nastojalo postići mnogo više od samog očuvanja povijesne i materijalne baštine.

Namjera je bila da ti prostori postanu mjesta znanja i simbola završenog rata kako bi baš svi građani te ostatke doživjeli kao elemente svoje vlastite baštine i povijesti.

3.2.1. Protuavionsko sklonište u Garrigi

Godine 2006. pokrenut je muzeografsko-edukacijski projekt vezan za jedino očuvano protuavionsko sklonište u mjestu Garriga (pokrajina Vallès Oriental), smješteno neposredno pored željezničke postaje. Nakon detaljnoga i iscrpnoga istraživačkog rada jednog dijela članova skupine DIDPATRI proizašla je jednostavna, ali učinkovita muzealizacija skloništa: od informativnih modula do konkretnih predmeta koji pojašnjavaju to razdoblje.

Sve to omogućuje posjetiteljima (odraslima i školarcima) osjetiti i doživjeti ozračje koje je vladalo u trenutku kada je

sklonište bilo sagrađeno i kada se koristilo u Građanskom ratu. Ta je inicijativa bila prva muzeografska intervencija u Kataloniji vezana za neko protuavionsko sklonište.

Ulazak u sklonište je svojevrsno putovanje kroz vrijeme, ulazak u prostor u kojemu je sve isto kao nekad - gdje se čuju sirene koje upozoravaju na bombardiranje te tutnjanje bombi koje padaju na Garrigu; pri čemu glasovi iz pozadine omogućuju da se osjeti i emocionalno doživi bombardiranje koje je pogodilo ondašnje stanovništvo; gdje jedna baka objašnjava unuku kako se živi u ratu dok druga dva stanovnika sela usred ljeta iskopavaju stijene kako bi što prije dovršili gradnju skloništa, a istodobno se dva pripadnika internacionalnih brigada dobrovoljaca pitaju što će se dogoditi kada rat završi.

Ta se ideja nadopunjuje iscrpnim obrazovnim projektom usmjerenim srednjoškolicima i preddiplomskim studentima. Riječ je o originalnoj ideji zamišljenoj da privuče nove generacije korisnika, te da im korištenjem primarnih izvora i eksperimentalnih aktivnosti približi činjenice i prenese iskustva o zbivanjima tijekom španjolskoga Građanskog rata, i to iz perspektive stanovništva Garrige.

3.2.2. Aerodrom Rosanes

Muzealizacija na otvorenome i izrada didaktičkog plana za aerodrom Rosanes djelo je skupine DIDPATRI započeto u lipnju 2009. godine. Budući da je riječ o otvorenom prostoru odlučeno je da će se napraviti muzeografija na otvorenome s didaktičkim i interaktivnim modulima. Tije-

⁸ Više informacija o muzeografskim intervencijama, posjetima i didaktičkim prijedlozima moguće je pronaći na mrežnoj stranici: <http://www.aviacioiguerra.cat/camp-aviacio.php>

U ovom se trenutku stotine gradova iz cijeloga svijeta identificira s vrijednostima, te se obvezuje poštovati načela Povelje i u skladu s time nastavljaju raditi kako bi u budućnosti poboljšali svoju cjelokupnu uslugu prema svim osobama koje imaju pravo na korištenje i uživanje u istinske edukacijskom gradu.

9 Više informacija, te tekst Povelje o edukacijskim gradovima na mrežnoj stranici: http://www.bcn.es/edcities/aice/estatiques/angles/sec_charter.html

10 Barcelonska deklaracija - Povelja o edukacijskim gradovima usvojena je na 1. međunarodnom kongresu održanome 1990. u Barceloni. Povelja o edukacijskim gradovima iz 1990. izmijenjena je i prilagođena novim društvenim izazovima i potrebama na 3. međunarodnom kongresu (Bolonja, 1994.) te kasnije na 8. kongresu održanome u Genovi (2004.). Povelja se temelji na Općoj deklaraciji o ljudskim pravima (1948.), Međunarodnom paktu o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966.), Svjetskoj deklaraciji o odgoju i obrazovanju za sve (1990.) i Općoj deklaraciji o kulturnoj raznolikosti (2001.)

kom obilaska prostora koji je nekoć služio kao aerodrom posjetitelji na dva mjesta nailaze na interpretaciju gdje se na dinamičan način mogu upoznati s prošlošću aerodroma koji je u svojim počecima bio civilni, a u vrijeme rata postao je vojni.

Smještaj tih interpretacijskih modula u prostoru unutar označenog plana obilaska odgovara kronološkom pregledu razvoja aerodroma između 1933. i 1939. godine.

Na taj se način posjetiteljima (odraslima i školarcima) nudi linearan obilazak prostora, koji je istodobno kronološki u vremenu. Osim navedenih prostora za interpretaciju, posjetitelji imaju na raspolaganju i druga informativna sredstva kao što su paneli i znakovi smješteni duž cijelog prostora aerodroma predviđenoga za obilazak.

Za školsku djecu posjeta aerodromu Rosanes upotpunjena je i podrazumijeva široku i vrlo preciznu didaktičku ponudu. I ovdje se radi o originalnoj ideji zamišljenoj da privuče novije generacije te im približi ratno razdoblje tijekom kojega su se zbivali jedinstveni događaji. Korištenjem primarnih izvora (isprava, fotografija, usmenih svjedočanstava i materijalnih izvora) i provođenjem eksperimentalnih aktivnosti mladi uče posredstvom baštine koja je samo jedna epizoda iz prošlosti, ali im pripada i u sadašnjosti.

4. Barcelona: sjedište Prvoga međunarodnog kongresa edukacijskih gradova i pokretač Povelje o edukacijskim gradovima

Pokret edukacijskih gradova započeo je 1990. tijekom Prvoga međunarodnog kongresa edukacijskih gradova održanoga u Barceloni. Kongres je bio jedna od najvažnijih polazišnih točaka za poimanje grada kao aktera obrazovanja. Sudjelovali su predstavnici više od 60 gradova iz 20 zemalja iz cijeloga svijeta koji su radili, diskutirali i izmjenjivali iskustva kako bi naglasili koliki obrazovni potencijal imaju svi gradovi sami po sebi, svjesni da se obrazovanje može provoditi u gradu u najširem smislu i na niz različitih načina. Upravo su na ovom kongresu sudionici odredili i zajednički cilj: zajednički rad na projektima i aktivnostima kako bi se poboljšala kvaliteta života građana putem njihovog aktivnog uključivanja u korištenje i razvoj grada.

Naposljetku je sve dogovoreno preneseno u radni prijedlog i usvojenu *Povelju o edukacijskim gradovima*⁹ (Declaración de Barcelona) koja uključuje dvadeset temeljnih načela koja promoviraju edukaciju u gradu.

Temeljna načela Povelje grupirana su u tri osnovna koncepta-kategorije: *Pravo na edukacijski grad, Obveze grada i Cjelokupna usluga svima*.

Povelja o edukacijskim gradovima nastala je s ciljem da postane političko, pedagoško i pokretačko sredstvo gradova koje polazi sa stajališta da: *stanoviti grad postaje edukacijski samo ako priznaje, provodi i razvija, osim svojih tradicionalnih funkcija - ekonomskih, društvenih, političkih i pružanja usluga - obrazovnu funkciju, što pretpostavlja namjeru i odgovornost čiji je cilj obrazovanje, napredak i razvoj svih njegovih građana, počevši od djece i mladih.*¹⁰

U ovom se trenutku stotine gradova iz cijeloga svijeta identificira s vrijednostima, te se obvezuje poštovati načela Povelje i u skladu s time nastavljaju raditi kako bi u budućnosti poboljšali svoju cjelokupnu uslugu prema svim osobama koje imaju pravo na korištenje i uživanje u istinske edukacijskom gradu.

Vraćajući se na početke pokreta edukacijskih gradova nastalog 1990. godine vrijedi naglasiti da je četiri godine kasnije utemeljen i Međunarodni savez edukacijskih gradova (*International Association of Education Cities - AICE*) na 3. kongresu, održanome u Bologni (Italija) 1994. godine.

Upravo je tada pokret postao snažniji kada su i određeni novi zajednički ciljevi koje moraju ispuniti svi gradovi članovi Međunarodnog saveza:

- promicati provedbu načela Povelje o edukacijskim gradovima,
- poticati suradnju i konkretne aktivnosti među gradovima,
- sudjelovati i aktivno surađivati u projektima i razmjena iskustava sa skupinama i institucijama s kojima dijele zajedničke interese,
- produbiti diskurs o edukacijskim gradovima i promicati njegove izravne primjene,
- utjecati na proces donošenja odluka vlada i međunarodnih institucija koje su vezane za interese edukacijskih gradova,
- voditi dijalog i surađivati s različitim nacionalnim i međunarodnim tijelima.

Od početka je prijedren veliki put. Dosad je održano jedanaest međunarodnih kongresa edukacijskih gradova na kojima se raspravljalo i razmjenjivala se mišljenja, iskustva i dobra praksa kako bi se produbio diskurs o edukacijskim gradovima te uspostavila suradnja među njima u cijelom svijetu.

Na nacionalnim razinama osnovano je sedam teritorijalnih mreža, tj. udruženja gradova iz istih teritorijalno-ustrojenih jedinica s ciljem autonomnog provođenja politike unutar područja od zajedničkog interesa. Te su mreže osnovane u Španjolskoj, Francuskoj, Italiji, Portugalu, Brazilu, Latinskoj Americi i Središnjoj Europi.

Kad je riječ o Španjolskoj, 1996. g. osnovana je Državna mreža edukacijskih gradova (RECE) koja trenutačno okuplja više od 190 gradova članova Međunarodnog saveza edukacijskih gradova.

Naposljetku, vrijedi posebno spomenuti i Međunarodnu banku dokumenata edukacijskih gradova (BIDCE). Ta banka sadržava dvije baze podataka: prva se temelji na iskustvima i obrazovnoj praksi što je razvijaju edukacijski gradovi u cijelom svijetu, različite je tematike te je namijenjena građanima svih generacija; druga se temelji na prikupljanju dokumenata i preporučljivih tekstova koji služe kao potpora razvoju koncepta edukacijskog grada.

Dakle, od stvaranja ideje edukacijskog grada 1990. i utemeljenja Međunarodnog saveza edukacijskih gradova 1994. poduzete su brojne akcije na međunarodnoj razini

čiji je cilj da se grad shvaća i doživljava kao izvor obrazovanja u mnogim područjima i za sve stanovnike.

Zadivljujuće je to što se svake godine novi gradovi iz cijeloga svijeta pridružuju projektu i učlanjuju u Međunarodni savez edukacijskih gradova jer žele sudjelovati u ovoj zajedničkoj želji - edukacije za grad i iz grada.¹¹ Svaki grad, bilo da je velik ili malen, na temelju svoje povijesti, baštine, tradicija, vrijednosti i političkog projekta može postati kvalitetan obrazovni agens za svoje stanovnike.

Ne postoji jedinstveni model niti jedinstvena koncepcija edukacijskog grada, već su oni različiti upravo koliko su različiti i sami gradovi koji u tome sudjeluju.

LAIA COMA QUINTANA, doktorica je znanosti u području pedagogije (didaktika društvenih znanosti i baštine) Sveučilišta u Barceloni, te glavna voditeljica edukacijskih projekata *Radionice projekata* i članica istraživačke skupine DIDPATRI (oba pri Sveučilištu u Barceloni).

Sa španjolskoga prevela: Ivana Zeljković

BARCELONA: CRADLE OF EDUCATING CITIES

This article takes the example of the city of Barcelona to show how a town can become an excellent open-air museum, with educational objectives targeting the whole community. Not only do museums preserve heritage elements and provide cultural and educational services to the population, but the city itself, with its educational policies, appearance and heritage (material and intangible) can, and indeed must, act as an educational agent, so that all its citizens should be educated and engaged, provided with enhanced quality of life.

This idea has recently been channelled into the idea of the *educating city*, first of all defined in Barcelona at the *1st International Conference of Educating Cities*, held in 1990. The Educating Cities Charter was written and adopted in Barcelona; it states twenty fundamental principles for spurring education from the city and was created with the objective of becoming a political, educational and motivating instrument meant for all cities that want to have an educative function.

Not only is Barcelona described as a model educating city and as the cradle of the educating cities movement, which has already become international, but in this article two real-life examples are given as to how a city can become an excellent educating agent. The first example refers to the city educational programme entitled *Time in the neighbourhood, common educational time*, which is an excellent example of how a city can be educational with the help of the collaboration and mutual support between schools and various agents in some neighbourhood. In the second example, the educational capacities that the heritage of some city may have are described; in this example, we are concerned with remnants from the time of the Spanish Civil War, which can still be found in some cities of Catalonia.

Dakle, od stvaranja ideje edukacijskog grada 1990. i utemeljenja Međunarodnog saveza edukacijskih gradova 1994. poduzete su brojne akcije na međunarodnoj razini čiji je cilj da se grad shvaća i doživljava kao izvor obrazovanja u mnogim područjima i za sve stanovnike.

Zadivljujuće je to što se svake godine novi gradovi iz cijeloga svijeta pridružuju projektu i učlanjuju u Međunarodni savez edukacijskih gradova jer žele sudjelovati u ovoj zajedničkoj želji - edukacije za grad i iz grada.¹¹ Svaki grad, bilo da je velik ili malen, na temelju svoje povijesti, baštine, tradicija, vrijednosti i političkog projekta može postati kvalitetan obrazovni agens za svoje stanovnike.

¹¹ Više informacija o tome kako se učlaniti u Međunarodni savez edukacijskih gradova može se pronaći na mrežnoj stranici: http://www.bcn.es/edcities/aice/estatiques/angles/sec_howtojoin.html